

13 вересня 2016 року.

**ТЕЗИ ДОПОВІДІ на тему:
Якість молочної продукції.**

**Основні ризики на внутрішньому ринку молочної продукції
Доповідач – БОНДАРЕНКО В.М.- голова правління Укрмолпрому**

1. Вступне слово.

Шановні учасники конференції, сьогодні проведемо з вами спокійну, зважену, аргументовану і професійну співпрацю.

Адже як працювати сьогодні Вам та вашим підприємствам в комплексі проблем внутрішніх і зовнішніх чинників, які переплітаються між собою. А це - відсутність дієвого законодавства, яке б створювало надійне середовище в країні та повністю відповідало стабільному веденню українського бізнесу, в тому числі молочного.

Сподіваюсь, що ви налаштовані на серйозну і вдумливу розмову і будете активно надавати свої пропозиції. Ви всі отримали програму згідно з якою ми організували вам зустріч з кваліфікованими фахівцями, які повідомлять, над чим вони працюють та про ті вимоги, які ставляться перед бізнесом, а це значить перед вами, шановні колеги – учасники конференції.

Ви зможете задати питання, які тривожать вас, як на практиці можна було б застосувати гармонізовану до вимог ЄС нормативно правову базу, щоб успішно працювати і розвиватись.

Адже найскладніші питання, які виникають у підприємств це: як бути конкурентоспроможним; як забезпечити якість молочної продукції; як продати свою продукцію на зовнішньому та внутрішньому ринках.

Коротко.

Незважаючи на те, що загальне виробництво молока зменшилось на **-1,7%** через зменшення в індивідуальному секторі на **-3%**. Натомість у сільгосппідприємствах обсяги молока зросли на **+2,1%**.

За 1 півріччя поточного року в порівнянні з відповідним періодом минулого року.

Закупівлі молока в цілому знизилась на -9,2%.

Від **сільгосппідприємств зросло на +4,3%**, при тому, що від **індивідуального сектора закупівлі зменшились на -11%**.

Ціни на сировину всіх ґатунків в порівнянні з минулим роком вищі в середньому на **30-40%**. І зараз ціни активно зростають. Про причини розмова буде далі.

Виробництво молочної продукції.

За 7 місяців поточного року: **масла вироблено** практично на рівні минулого року **+0,3% (61,1 тис.тонн);**

Зросло виробництво: **сухого молока на +4,1%** (40,1тис.тонн); **сиру кисломолочного на +5,5%** (41 тис.тонн); **казеїну на +11,5%** (4,1тис.тонн); **морозива - +8,7%** (71,5 тис.тонн).

Зниження відбулось по виробництву: **сирів жирних на -7,8%** (66,9 тис.тонн); **консервів молочних на -14,5%** (24,9 тис.тонн); **спредів на -17,7%** (17,5 тис.тонн) та **молоковмісних продуктів на -12,4%** (79,5 тис.тонн).

СЛАЙД №1

По структурі використання молока базисної жирності спрямовується на виробництво:

масла і сухого молока – 55%;
сири жирні – 19%,
продукцію з незбираного молока – 22%;
консерви молочні – 2%;
молоковмісну і іншу продукцію використано 2%.

В ціновому діапазоні – ціни на:

молоко 2,5% жирності в плівці в середньому зросла на 2 гривні (з 8 до 10 грн/кг);
масло зросли на 20 грн (з 55 до 75 грн/кг);
сметана 20% - на 5 грн (з 25 до 30 грн);
сир кисломолочний 9% на 5 грн (з 37 до 42 грн/кг);
Так спрацював ринок у 1 півріччі поточного року.

Фінансові результати : за 1 півріччя 2016 року збиткових переробних підприємств – **31%**, а це **82 заводи**, рентабельність – **мінус 0,1%**, за результатами 1 кварталу – мінус 5%.

СЛАЙД

Експорт-імпорт за 7 місяців поточного року до аналогічного періоду минулого року.

На сьогодні експортується наша продукція **до 90 країн** світу.

У вартісному виразі **експорт** **знизився на -12,7%** (105,7 млн.\$). **Зниження** відбулось по всіх товарних позиціях, крім експорту **казеїну – зріс майже на 9%** (3,7 тонн), **морозиво майже на 6%;** **сирів до 2%,** але обсяги **сирів** дуже малі – **4 тис.тонн.**

Основним експортним товаром є консерви молочні; сухе молоко; молочна сироватка. В поточному році зросли обсяги експорту молока і вершків рідких, це в, основному, за рахунок експорту сирого молока до Молдови.

У вартісному виразі **імпорт** молочної продукції до України **зріс на 22 %** (122,5 млн.\$). Зростання відбулось за рахунок **збільшення поставок сирів - 28%** (3,7 тис.тонн); **згущеного молока – на 79,5%** (533 тонни); **масла вершкового в 4,7 рази** більше (796 тонн).

Експортні ціни українських виробників:

	\$/тонну		
	26.07.2016	26.08.2016	Зміна ціни,%
Масло 82% жирн.,блочне	2900-3000	3200-3500	10-17
Масло 72,5% жирн. блочне	2500-2650	2900-3000	16-14
СЗМ	1650-1750	1800-1820	9-4
СНМ	2000-2200	2500	14
Суша сироватка	600-650	700-750	17-15
Сири тверді в залежності від асортименту, грн/кг	3,55-3,67	3,5 і вище	Не змінились

Світові ціни на продукцію зростають.

Наприклад, на **Чеказькій біржі** за минулий тиждень поступово почали зростати ціни на:

сири тверді на **0,8%** (по ф'ючерсам ціни 3950; по споту -3600-3750 \$/тонну)

молочну **сироватку** ріст **+ 0,1%** Ціна - 675 \$/тонну;

сухе молоко класу А на **5,3%**. Діапазон цін від 1966-1994 \$/тонну;

Ціни по **маслу** за останній тиждень впали на **2%**. Ціни в діапазоні - 4603 4686 \$/тонну.

За ф'ючерсними контрактами **сире молоко 3 класу** за ціною **330 \$/цн (+0,8%** до минулого тижня); **молоко 4 класу – 284 \$/цн.(-2,4%** до минулого тижня).

В Європі за останній тиждень зросли ціни на всі молочні продукти:

Масло на +1% (ціна – 345 €/цн)

СОМ на 2% (185 €/цн)

СНМ на 2,1 (250 €/цн)

Сири: Чеддер на + 2,2% (298€/цн)

Едам на +1,8 % (278 €/цн)

Гауда на + 0,4,% (260€/цн)

Ементаль впали на - 4,6% (360 €/цн)

Молочну сироватку зросли на 4,8% (87€/цн)

На сировину зросли на 0,6% до 25.7 €/цн

Існують проблеми на молочному ринку не тільки в Україні, а й у всьому світі. І конкурувати українським виробникам, особливо з світовими виробниками молочної продукції, дуже складно. Для цього продукція повинна бути якісна і дешева.

Що робити?

Маємо дефіцит сировини.

Зараз підприємства один перед одним захоплюють сировину піднімаючи на неї ціну. Так, заводи вимушені переробляти всю наявну сировину. Для того, щоб зробити якісну продукцію із сировини низьких ґатунків, виробники несуть додаткові витрати

на очистку, теплову обробку, робочі ресурси, щоб зробити її безпечною для споживання. Однак все це здорожує продукцію.

Зараз ми вступаємо в осінньо-зимовий період коли стрімко починають рости ціни на сировину Звичайно, в залежності від ґатунків, закупівельні ціни різні.

За останнім моніторингом середньозважена закупівельна ціна на молоко першого ґатунку – 5,3 грн/кг другого – 4,3 грн/кг; молока від селян – 3,1грн/кг. Середньозважена закупівельна ціна за всіма ґатунками – 4,4 грн/кг без ПДВ, або 5,0 грн/кг (\$18,8). Ріст на 19% до відповідного періоду минулого року, в тому числі у сільгоспідприємств ріст на 20%, у селян - на 16%.

На сьогодні в Україні ціни на молоко екстра-ґатунку на рівні світових закупівельних цін, вищі від цін у Новій Зеландії, та окремих європейських країнах, таких як: країни Прибалтики.

Якщо ціну на молоко українського виробника перерахувати на світові або європейські базисні показники - жир 4,0% (4,2%), білок 3,3%, то ціна молока екстра ґатунку в Україні складе – 26,5-27,2\$/цн.

Для порівняння: світові ціни на сире молоко – 28,7\$/цн;

США – 32,4\$/цн;

Новій Зеландії – 22,6\$/цн;

середньозважені по ЄС – 29,2\$ /цн.

Питання якості молока-сировини, яке поступає на молокопереробні підприємства України, є головним питанням у забезпеченні виробництва безпечних і якісних молочних продуктів.

Зараз ведеться важлива робота з розробки гігієнічних вимог до сирого молока і молочної продукції. Фахівці Укрмолпрому також працюють над цим нормативним актом, та залучають спеціалістів від переробних підприємств, щоб прописані вимоги могли практично виконуватись на підприємствах. Цим документом будуть посилюватись вимоги до якості сирого молока. Під ці вимоги підпадає молоко тільки екстра ґатунку.

Детальніше вам розкажуть безпосередньо розробники.

Крім цього, з 1 січня 2017 року набирає чинності ДСТУ на сире молоко у якому відсутній 2-й ґатунок.

Виникає питання, яке молоко перероблятимуть підприємства, які будуть ціни на сировину?

На промпереробку в 1 півріччі поточного року поступило молока екстра-ґатунку 13,7 % від загальних обсягів закуплених у сільськогосподарських підприємствах, або 9,2% від загальних обсягів переробленого молока.

Вищого ґатунку поступило 24 %; першого - 32 %; другого с/г підприємств – 6 %; від населення - 32%.

Згідно з вимогами ЄС, міжнародними стандартами загальне бактеріальне обсіменіння сирого молока повинне бути не більше, ніж 100 тис./см³, кількість соматичних клітин – не більше 400 тис./см³, що згідно з вимогами чинного ДСТУ 3662-97 «Молоко коров'яче незбиране», відповідає молоку ґатунку «Екстра».

Молоко ґатунку «Екстра» можуть виробляти тільки сільгосп підприємства, які забезпечують повний санітарний, технологічний і ветеринарний контроль, чого не може зробити населення.

В господарствах населення відсутні пристосовані приміщення для доїння корів, доїльні установки та інше, що є причиною незадовільного санітарного стану; відсутнє охолодження молока, немає постійного ветеринарного контролю тощо.

Тому молоко від господарств населення приймається другим ґатунком і не може змішуватися з якісним молоком. Другий ґатунк – бакобсіменіння не більше 3 млн./см³, кількість соматичних клітин – 800 тис./см³.

В молочній галузі у виробництві і реалізації молока проблема з якістю молока сировини ще більше поглибилася через схеми, що набирають розмаху практично у всіх областях України. Це масова скупка молока від населення сільгосп підприємствами, де воно змішується з фермерським молоком, або охолоджується на цьому ж обладнанні, що й фермерське. Таке молоко навіть охолоджене не відповідає вимогам якості та безпечності і є небезпечним.

Закупляється молоко від населення за ціною від 2,5-4 грн/кг, охолоджується і за ціною 5-6 грн/кг та вище реалізується на переробні підприємства.

Таким чином, навіть та сировина, яка виробляється на фермі при дотриманні режимів виробництва за мікробіологічними та санітарними показниками, змішуючись, не може відповідати показниками якості та безпечності молока екстра ґатунку і є загрозою для виникнення масових захворювань населення країни.

Адже навіть ввезення на територію ферм молока від населення категорично неприпустимо.

Невідповідність якості молока екстра ґатунку може визвати негативні наслідки зі сторони ЄС для тих підприємств, які отримали дозвіл на експорт продукції до ЄС.

Асоціація виробників молока (АВМ) в даний час створює відповідну структуру, яка буде працювати за вищезазначеною схемою - закупляти у населення молоко, охолоджувати його на спільному обладнанні і продавати його разом з фермерським молоком на переробні підприємства.

Таким чином на ринку сирого молока створюється монополіст, який буде заключати договори з виробниками молока, щоб завозити до них молоко від населення і в подальшому продавати це молоко на аукціоні лотами переробним підприємствам. А хто ж тоді гарантуватиме якість молока?

За такою ж схемою працює ТОВ «Сварог» на Хмельниччині. Це набуває масового характеру. Навіть статистичні дані підтверджують цей факт, оскільки продаж молока від сільгосп підприємств зростає при зниженні поголів'я у сільгосп підприємств. При цьому продажі молока від індивідуального сектора падають.

СЛАЙД №3

	Од. вим.	2015	2010	% зміни 2015/2010	1 півріччя		
					2016	2015	% зміни
Поголів'я корів у с/гпідприємств	Тис.гол	На 01.01		-11,4	На 01.06.		-3,3
		529,2	589,4		507	524,7	
Виробництво молока у с/гпідприємств	Тис.т	2667,8	2218	+20,3	1388,5	1349,9	+2,9
Продаж на переробку від с/г підприємств	Тис.т	2412,8	1890,4	+27,6	1281,6	1228,9	+4,3
Товарність молока від с/гпідприємств	%	90,4	85,2	+5,2	92,3	91,0	+1,3
Продаж на переробку від індивідуального сектора	Тис.т	1346,1	2544,2	-47,1	628,3	706,0	-11
Товарність молоко від індивідуального сектора	%	16,8	28,2	-11,4	16,9	18,4	-1,5

Укрмолпром звернувся до Голови Держпродспоживслужби Лапи Володимира Івановича з проханням - розглянути це питання. Просили також проконтролювати якість сирого молока у сільгоспідприємствах, які займаються збором і охолодженням фермерського молока з молоком від індивідуального сектору за мікробіологічними та санітарними показниками, а також на наявність антибіотиків, інших речовин, що можуть фальсифікувати сировину.

Заборонити застосування таких схем з метою недопущення випадків масового захворювання населення України.

Переробникам треба об'єднуватись, щоб підвищувати ефективність виробництва і головне не допускати появи монопольних посередників.

Аналогічно, як і ціни на молоко сире, так і ціни на молочну продукцію повинні бути адекватні купівельній спроможності населення. Адже всім відомо, що не можна зробити дешеву молочну продукцію з дорогої сировини. В Україні 80% населення живуть за межею бідності.

За статистичним моніторингом в Україні у червні 2016 року: мінімальна заробітна плата– 1450 грн (\$58).

середня заробітна плата - 5337грн (\$214).

в тому числі, у 22 регіонах України середня зарплата була нижчою, ніж по Україні. Вище середнього рівня зарплати у м. Києві – 8550 (\$342),

в Донецькій області – 5999 грн/місяць (\$240) та у Київській області - 6010.

СЛАЙД №4

Для порівняння: заробітна плата за даними 2014 р. склала у:

Польщі -\$ 908;

Словаччині – \$1013;

Франції \$3355

Латвії – \$691;

Литві – \$720;

Естонії –\$ 995;
Німеччині – \$2824;
Швейцарії – \$4600;
Кіпрі – \$2500,
Росії – \$328,
Білорусі \$521.
Україна - \$214

У США найнижча зарплата складає від \$2000.

Низька зарплата - результат купівельної спроможності українців. Це є соціальним питанням.

Зменшується споживання на душу населення. Розрахунково очікуване споживання у 2016 році – 210 кг/особу, в тому числі продукції промислового виробництва – 84 кг/особу. Зниження проти минулого року, відповідно, на 2 і 4%.

Підприємствам треба працювати над:

- оптимізацією затрат виробництва, а не підправляти свою ситуацію за рахунок фальсифікації;
- виробництвом продукції з великою добавленою вартістю.

Маємо високі затрати на логістику. Упаковка. Високі ціни та тарифи на енергоносії та пально-мастильні матеріали. Інфляція. Це стосується не тільки виробників продукції, а й виробників молока.

Один показник дешевий – це робоча сила.

Розвиток молочної галузі залежить як від виробників молока та молочної продукції, так і від заходів, які приймаються Владою.

Наразі, враховуючи ситуацію на сході країни, Уряд і ВР в цілях економії, вимушені були детально переглядати витрати Державного бюджету України, тому виплати на компенсацію сільгосптоваровиробникам за молоко у Держбюджет не включені. Залишилась єдина пільга для аграріїв – спецрежим ПДВ, що дозволяє за операціями з продукцією тваринництва суму ПДВ спрямовувати до Держбюджету - 20%; на спеціальні рахунки - 80%.

Неодноразово Укрмолпром звертався до Уряду і Мінагрополітики щодо інтервенційних закупівель до Аграрного фонду, або державних закупівель до Держрезерву сухого молока і масла. Але через брак коштів держава неспроможна здійснювати інтервенції.

Однак Укрмолпром не стоїть осторонь питань підтримки молочної галузі, а продовжує вносити свої пропозиції до державних компетентних органів, Народних депутатів ВРУ, Уряду. Пока похвалитись результатами не можу.

У Європі по іншому.

Наприклад, щоб підтримати молочну галузь у багатьох країнах урядами запроваджуються різні види підтримки виробників. У багатьох країнах ЄС надавалась підтримка фермерам для покриття їх збитків при введенні Росією ембарго на їхню молочну продукцію. В поточному році виділялись кошти для інтервенційних закупівель сухого молока та масла за визначеною ціною, підтримка на 1 га землі.

В Україні, починаючи з 1998 до 2014 року включно, тобто протягом 16 років, сільгосптоваровиробники отримували фінансову підтримку на 1 гривню зданого молока за рахунок повернення ПДВ від реалізації готової молочної продукції.

В результаті цієї роботи молочна галузь щорічно отримувала фінансову підтримку у розмірі від 1.7 до 4 млрд. гривень, в такому ж розмірі підтримувалась м'ясна галузь. До речі, автором ідеї щодо підтримки молочної галузі та в подальшому ініціатором і розробником ряду законів (7 законів) та постанов до них був безпосередньо Укрмолпром. Крім цього, Законом України від 31.10.08р. № 639 з 2009 сільгоспвиробники, при реалізації молока та м'яса на промпереробку залишали ПДВ у своєму розпорядженні. Цим же законом був введений спецрежим оподаткування сільгосппідприємств.

Інформація у ЗМІ

Останнім часом у ЗМІ та інтернет-мережі публікується багато подається інформації щодо неякісної молочної продукції. Це про наявність фальсифіковано масла жирами немолочного походження; продукції з антибіотиками; забрудненість кишечною паличкою. Активно про це виступають Української асоціації постачальників торгових мереж Олексій Дорошенко він же депутат Київської облради та Громадська організація Всеукраїнська асоціація з питань захисту прав споживачів «Споживча довіра». Цю інформацію підхоплюють СМІ і вже розкручують хто як може.

Ця інформація не завжди буває правдивою і достовірною. Нажаль, споживач користується такою інформацією і це дає негативні наслідки для виробників. Про деякі публікації Укрмолпром Вас повідомляв у своєму Віснику.

Хто впевнений у якості своєї продукції повинен захищати свою репутацію різними методами.

Треба відслідковувати інформацію, своєчасно звертатись до організацій які проводять дослідження, узнавати у них : якими методами, де, ким і як відбираються проби, їх зберігання та дослідження, чи не були занесені бактерії кишкової палички в процесі відбору і дослідження проб, всю документацію, необхідну для забезпечення свого захисту.

Укрмолпром вважає, що всі добросовісні виробники повинні відстоювати своє чесне ім'я, захищати свої інтереси, не дозволяти паплюжити відомі торгові марки, які подобаються споживачам, та повідомляти покупців про якість своєї продукції, як це зроблять ПАТ «Житомирський маслозавод» та Молочний альянс.

Але при цьому треба не допускати будь-якого фальсифікату, навести чистоту виробництва, щоб виключити кишечну паличку, перевіряти сировину на вміст антибіотиків та інших лікувальних препаратів. Адже залишки антибіотиків у сировині можуть бути незначні, а при їх концентрації у продукті можуть перевищуватись.

В епоху розвинутих комунікацій дуже стало модним вкидати в інформаційну мережу різну не обдуману інформацію.

Останнім часом почали з'являться деякі «експерти по молоку», які намагаються засвітитись в інтернет-виданнях, виступають з коментарями на телебаченні та

надають ексклюзивні інтерв'ю з критикою щодо недостатньої роботи галузевих асоціацій. Вони дозволяють собі давати власну «фахову» оцінку діючим галузевим Законам (особливо Закону України «Про молоко та молочні продукти») та іншим нормативним актам, законопроектам, наприклад, щодо фальсифікату і т. д. Такі експерти-«любители піару» своїми недолугими коментарями з впевненим виглядом рекомендують сумнівні шляхи розвитку галузі. Виникає риторичне питання: а чи може це робити людина, що не знається на особливостях галузі, незнайома з технологічними циклами виробництва, необізнана з наявністю та можливостями виробничого устаткування, що не має поняття відносно можливості чи неможливості застосування виробником нормативно-правових документів та багато чого іншого, яка навіть не бачила живої корови і молокозаводу ?

Наприклад, Укрмолпром - галузеве формування, яке активно працює в штатному режимі і не афішує свою діяльність ні перед ким, окрім членів асоціації. Ініційовані і розроблені безпосередньо фахівцями Асоціації законодавчі та нормативні акти цілеспрямовані на впорядкування господарської діяльності виробників, які намагаються забезпечити безперебійне виробництво безпечної та якісної продукції.

В галузі протягом останніх років активно ведеться робота з актуалізації та гармонізації українського законодавства до вимог ЄС. Укрмолпром, постійно працює над її удосконаленням, є учасником різних робочих груп, галузевих технічних комітетів на всіх рівнях як у державних органах, так і за участю міжнародних європейських організацій.

Проте Укрмолпрому не байдуже що експерти говорять щодо Закону про молоко. Адже це безпосередньо загрожує безпеці та здоров'ю громадян, що протирічить принципам які ми сповідуємо та заради чого Укрмолпром було засновано підприємствами.

На даний момент в Україні крім Закону про молоко (до речі розробка Укрмолпрому) не має жодного нормативно-правового документу, що не дозволяє недобросовісним виробникам порушувати технології виробництва традиційних молочних продуктів, а це сметана, масло, кефір, сири, ряжанка.

Для відома щодо декларування.

Проект постанови щодо регулювання (декларування) цін на продукти харчування, який передбачає, що з 15 серпня 2016р. до 15 листопада 2016р. (тобто протягом 3-х місяців), постанови Кабміну №1548 та №1222 не застосовуються, ще не прийнята і на цей час знаходиться на погодженні у Мініюсті.